

Utsjoen kunta
PI 41
99981 Utsjoki

LAUSUNTO 12.1.2023

Lapin hyvinvointialue
kirjaamo@lapha.fi

Utsjoen kunnan lausunto Lapin hyvinvointialueen strategialuonnoksesta

viite: Lapin hyvinvointialueen lausuntopyyntö hyvinvointialueen strategiasta 15.11.2022

Yleiset huomiot

Utsjoen kunta pitää hyvänä, että Lapin hyvinvointialue on valmistellut etupainotteisesti ja laajasti sidosryhmiä kuullen ensimmäisen strategiansa, jonka toimeenpanoon ryhdytään heti ensimmäisenä talvena. Utsjoen kunta myös kiittää lausuntoajan pidentämistä, jotta kuntien on mahdollista antaa lausuntonsa kiinteästi kuntienkin toimintaan vaikuttavassa asiassa.

Toimivien yhdyspintakäytäntöjen rakentaminen hyvinvointialueen ja kuntien kesken on kriittinen menestystekijä alueen väestön sote-palveluiden toimivuuden ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta. Tämä tuli esille erityisesti hyvinvointialueuudistuksen viimeisen valmisteluvuoden aikana. Vain hyvällä ja tiiviillä yhteistyöllä voimme huolehtia Lapin väestön sote-palveluista ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Tähän tavoitteeseen niin hyvinvointialueella kuin kunnilla on myös vahva yhteinen taloudellinen intressi. Utsjoen kunta toivookin, että hyvä yhteistyö Lapin hyvinvointialueen kanssa jatkuu ja edelleen kehittyy.

Visio, missio ja arvot

Lapin hyvinvointialueen strategian visio on: *Lapissa elämme hyvää ja turvallista elämää. Meillä ihmiset ja palvelut kohtaavat oikeissa paikoissa oikeaan aikaan.*

Lapin hyvinvointialueen mission on: *Turvallinen kumppani läpi elämän.*

Lapin hyvinvointialueen arvot ovat: *yhdenvertainen, vastuullinen, luotettava, inhimillinen*

Utsjoen kunta tukee hyvinvointialueen ihmislähtöistä visiota ja missiota. Myös hyvinvointialueen määrittelemät arvot ovat erittäin kannatettavia ja puhuttelevat myös Utsjoen väestöä. Toivomme arvojen näkyvän hyvinvointialueen toiminnassa ja kantavan pitkälle 2030-luvulle.

Pienen harvaan asutun ja pitkien etäisyyksien kunnan huoli liittyy luonnollisesti lähipalveluiden säilymiseen sekä Saamen kielilain mukaiseen palvelutarjontaan.

Utsjoen kuntalaiset ovat olleet keskimäärin hyvin tyytyväisiä terveyskeskuksen perusterveydenhuollon (ml hammaslääkäri, laboratorio) palveluihin, jotka pystytään tarjoamaan myös saamen kielellä Saamen kielilain edellyttämällä tavalla. Etäisyydet kunnan kylien välillä ovat pisimmillään yli 150km. Siksi ns lähipalvelu nykyisessä terveyskeskuksessa ja Karigasniemen vastaanotto ovat kuntalaisille välttämättömiä.

Strategiset painopisteet ja saamenkieliset sote-palvelut

Strategisten painopisteiden määrittely on edennyt strategian valmistelun aikana oikeaan suuntaan. Suomen ainoa saamelaisenemmistöinen Utsjoen kunta haluaa erityisesti kiinnittää huomion siihen, että saamenkielisten palveluiden saatavuus kytkeytyy kaikkiin strategiaan painopisteisiin. Se liittyy vahvasti nyt kirjatun vaikuttavuuden ohella myös asiakaskokemukseen, henkilöstökokemukseen, hyvään johtamiseen ja talouden tasapainoon.

Kyse ei ole vain saamen kielten ja kulttuurin huomioimisesta palveluiden järjestämisessä vaikuttavuuden näkökulmasta, kuten strategiaan on nyt väljästi kirjoitettu. Kyse on siitä, miten saamelaisten lainsäädännöllinen asema, kulttuuri-itsehallinto, kielelliset ja kulttuuriset oikeudet ja saamenkielisten palveluiden saatavuuden turvaaminen otetaan asianmukaisesti huomioon hyvinvointialueen hallinnossa, palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa.

Saamenkielisellä väestöllä on Saamen kielilain mukaan saamelaisalueella yhtäläiset oikeudet äidinkielisten sote-palveluiden saatavuuteen kuin suomenkielisellä väestöllä.

Tästä syystä Utsjoen kunta esittää, että **saamenkielisten palveluiden toteutumiseksi valmistellaan oma toteuttamisohjelma**, kuten myös saamelaiskäräjät ja Lapin hyvinvointialueen saamenkielen ohjausryhmä esittävät.

Erillinen toteuttamisohjelma on välttämätön, jotta hyvinvointialue sitoutuu saamelaisten palveluiden toteutumiseen ja edistämiseen. Muuten saamenkielisten palveluiden toteutuminen uhkaa jäädä yksittäisten työntekijöiden varaan, jolloin saamenkielisen väestön palveluissa ei toteudu hyvinvointialueen strategian mukaiset arvot palveluiden yhdenvertaisuudesta, vastuullisuudesta, luotettavuudesta ja inhimillisyydestä. Saamenkielisten palveluiden toteuttamisohjelma edellyttää myös seurantaa.

Utsjoen kunnalla on pitkä kokemus saamenkielisten palveluiden järjestämisestä, suunnittelusta sekä kielikoulutuksesta ja -neuvonnasta. Palveluiden toteutuminen edellyttää määrätietoista suunnittelua ja seurantaa, jotta palvelut voidaan tarjota lain edellyttämällä tavalla ja kyetään myös huomioimaan saamelaiskulttuurin vaikutus palveluiden toteuttamiseen.

Utsjoen kunta on tyytyväinen siihen, että strategiassa on maininta saamenkielisten palveluiden kehittämistyöstä, saamenkielisestä viestinnästä, linjauksista koskien hyvinvointia ja saamenkielistä henkilöstöä.

Utsjoen kunta tarjoaa hyvinvointialueelle asiantuntemustaan saamenkielisten palveluiden järjestämisen suunnittelussa. Saamelaisalueen kunnista Utsjoella on kyetty järjestämään parhaiten saamenkieliset palvelut säännöllisesti toteutettavan oikeusministeriön Saamebarometrin mukaan.

Utsjoella 12.1.2023

Taina Pieski
Kunnanjohtaja
taina.pieski@utsjoki.fi
p. 050 5351574